

Vahvike®

Kuvapankin käyttöopas

Outi Mäki

Vanhustyön keskusliiton Vahvike®-aineistopankki on kaikille avoin, maksuton ja pysyvä palvelu osoitteessa www.vahvike.fi. Vahvike on tarkoitettu iäkkäiden ihmisten ryhmä- ja viriketoiminnan tukemiseen mm. palvelutaloissa, hoivakodeissa sekä erilaisissa ryhmissä ja kerhoissa. Vahvike sisältää muisteluaineistoja, kognitiivisia harjoitusmateriaaleja, kuvapankin, vuodenkiertoon liittyviä materiaaleja, vuorovaikutusta stimuloivia korttisarjoja, tulostettavia jumppa- ja käsityöohjeita jne. Käyttöoikeudet ja ohjeet löytyvät verkkosivun alalaidan linkistä **Sivuston käyttö**.

Sisällysluettelo

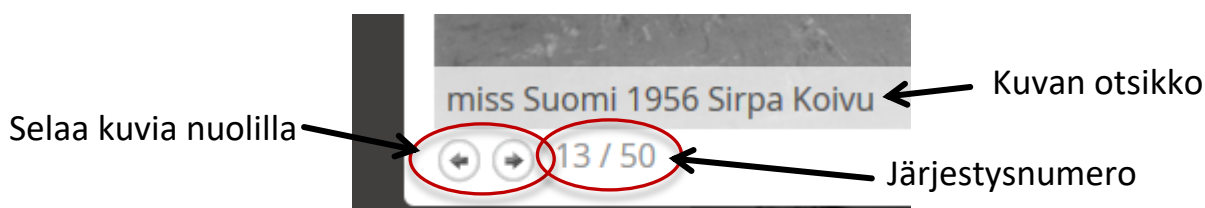
1. Kuvien selaaminen.....	4
2. Kuva-aiheet.....	5
3. Haku kuvateksteistä.....	6
4. Kaikki kuvatekstit.....	7
5. Yksittäisten kuva-aiheiden tekstit.....	7
6. Valmiit kuvasarjat.....	7
7. Oman kuvasarjan kokoaminen.....	8
8. Oman kuvasarjan tekstit.....	9
9. Kuvien käyttöideoita.....	10
10. Käyttöoikeudet.....	11

1. Kuvien selaaminen

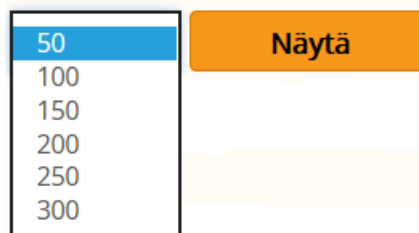
Klikkaa kuvaa, niin se suurenee. Selaa eteen- ja taaksepäin kuvan alareunassa näkyvillä pienillä nuolilla tai näppäimistön nuolipainikkeilla. Jos klikkaat kuvaa mihin tahansa, tulee näkyviin seuraava kuva. Alareunassa näkyy kuvan järjestysnumero sillä kuvapankin sivulla, joka siintää kuvan alla. Jälkimmäinen luku 50 - 300 kertoo, montako pikkukuvaa sivulla on. Lukumäärä riippuu siitä, mitä on valittuna alasvetovalikossa otsikolla **Kuvia sivulla**.

Kuva suljetaan sen alareunan rastista tai klikkaamalla kuvaruutua kuvan ulkopuolelta. Kuvan otsikko näkyy alareunassa silloin, kun hiiri on kuvan päällä.

Voit valita, kuinka monta kuvaa sivulla näytetään. Oletus on 50 kpl, jotta hitaammassakin koneessa kuvat latautuisivat näkyviin kohtuullisessa ajassa. Valitse lukumäärä pudotusvalikosta ja paina oranssia painiketta **Näytä**. Jos käytössäsi on tehokas kone, voit hyvin selata 300 kuvaa samalla sivulla. Kuvasarjoja valittaessa kokonaisuus on silloin helpompi hahmottaa. Oletusasetukseen 50 kuvaa/sivu palataan painamalla **Tyhjennä valinta** tai valitsemalla annetusta vaihtoehdoista uudestaan 50 ja **Näytä**.

Kuvia sivulla

Kun klikkaat kunkin kuvan alla olevaa sanaa **Avaa**, näet yksittäiseen kuvaan kuuluvan tekstin mahdollisine linkkeineen, kuvaajan nimen sekä linkit ryhmiin, joihin kuva kuuluu.

Voit tulostaa pelkän kuvat tai kuvan ja sen tekstin.

2. Kuva-aiheet

Kuvat kuuluvat yli 80 ryhmään eli luokkaan. Ryhmät on lueteltu kuvapankin etusivun vasemmassa laidassa. Suluissa näkyy kuvien lukumäärä kussakin ryhmässä. Sama kuva voi kuulua useampaan ryhmään sisältönsä, vuosilukunsa ja esim. tunnelmansa mukaan.

Kuva-aiheet		tilanne 3.11.2017
1920-luku ja aiemmin (10)	koira (3)	presidentti (31)
1930-luku (33)	koti (19)	puu (12)
1940-luku (70)	kotityöt (45)	puuteollisuus (2)
1950-luku (235)	koulu (8)	puutyöt (8)
1960-luku (121)	kukka (17)	rakennus (36)
1970-luku (10)	kuvataide (1)	ruoka (91)
1980-luku (3)	käsityö (24)	ryhmä (9)
ammatit (106)	lammas (4)	sanataide (1)
auto (45)	lapsi (116)	sato (6)
eläin (66)	leipä (31)	sauna (6)
esine (11)	lelu ja leikki (58)	sota (15)
evakot (8)	lintu (38)	suru (4)
hevonen (12)	luonto (59)	syksy (10)
hygienia (9)	maaseutu (12)	sää (5)
ilta (5)	maatila (52)	talvi (21)
isovanhemmat (1)	maisema (19)	tapahtuma (9)
isä (8)	marja (6)	teknologia (13)
järvi (16)	matelija (2)	terveys (10)
jauho (5)	metsä (11)	terveys ja sairaus (36)
joulu (9)	metsästys (3)	tilaisuus (7)
juhla (5)	metsätyöt (8)	työnteko (21)
kahvi (45)	mies (81)	uni (10)
kala (7)	musiikki (6)	urheilu (16)
kalastus (11)	nainen (75)	vaatehuolto (26)
Karjala (1)	nuoruus (9)	vene (18)
kauppa (27)	perhonen (3)	yksinäisyys (14)
kesä (119)	perinne (11)	yö (3)
kevät (10)	pihapiiri (2)	ystävyyys (16)
kissa (8)	postikortti (29)	äiti (11)

Kuvat on luokiteltu pääsääntöisesti sen mukaan, mitä kuvissa näkyy, mutta niihin saattaa liittyä sellaisia yhdistäviä tekijöitä, jotka käyvät ilmi kuvateksteistä. Kuva-aiheiden nimilläkin siis voi kokeilla hakua eri taivutus-muodoissa.

Esimerkiksi kuva, jossa kahdelle kissalle näytetään kalansaalista, kuuluu neljään eri

luokkaan. Jos klikkaat näistä jotain luokkaa, saat näkyviin koko senaiheisen ryhmän pikkukuvina.

Sanontoja

- *Kuin kala kuivalla maalla.* (ei tunne ollenkaan oloaan kotoisaksi)
- *Jos musta kissa juoksee tien yli, pitää sylkäistä kolme kertaa. Muuten se tietää jotain pahaa.*

© Sastamala Visual Oy

Luokka:

eläin
kissa
kala
kesä

Luokat, joihin kuva kuuluu, ovat linkkejä näihin ryhmiin

3. Haku kuvateksteistä

Haku

Tämä haku kuvapankin ensimmäisellä sivulla etsii kuvateksteistä ja kuvien otsikoista sanoja ja niiden osia. Kirjoita sana tai sen osa ja paina näppäimistöltä Enter tai ruudulta **Näytä**.

Kuvia sivulla

Näytä

Jos ei heti tärppää, kokeile samaa sanaa eri muodossa.

Tyhjennä valinta

Kuvateksteihin sisältyy käyttökelpoisia hakusanoja kuvasarjojen kokoamiseen. Kaikille aiheille ei voi olla valmista aiheryhmää (vihreä luettelo ruudun vasemmassa reunassa). Kuvatekstien avulla muitakin kuvasarjoja saa koottaa. Esimerkiksi kaikki kuvat, jotka kuuluvat sarjaan *Arjen esineitä vuosien takaa*, ovat löydettävissä jokaisella sarjan nimeen kuuluvalla sanalla: Arjen, esineitä, vuosien, takaa.

4. Kaikki kuvatekstit

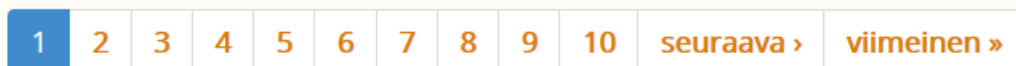
Kuvat teksteineen

Klikkaa painiketta **Kuvat teksteineen**.

Kuvat listautuvat näkyviin siten, että niiden otsikot ovat aakkosjärjestyksessä.

Klikkaamalla kuvan otsikkoa saat näkyviin kaikki kuvaa koskevat tiedot.

Sivun alalaidasta voit kelata listausta eteenpäin:

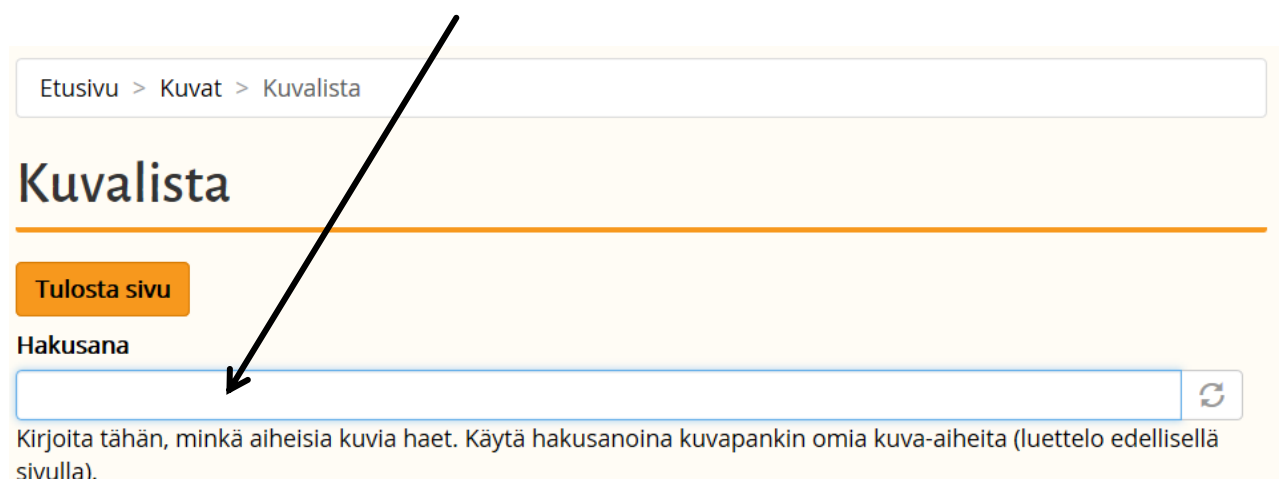

Kuvien käytön suunnittelua varten voi olla hyödyllistä tulostaa näitä sivuja itselle joko sivun yläosassa olevalla **Tulosta sivu** -painikkeella tai kopioimalla teksteistä sopivia otteita erilliseen tekstitiedostoon, tallentamalla ja tulostamalla se.

5. Yksittäisten kuva-aiheiden tekstit

Valitse ensin aloitussivulta painike **Kuvat teksteineen**. Kirjoita aukeavan Kuvalista-sivun yläosassa olevaan hakukenttään hakusanaksi jokin Vahvikkeen kuva-aihe.

Käytä tässä hakusanoina Vahvikkeen omia kuva-aiheita. Sanaluettelo on vihreällä tekstillä kuvapankin aloitussivulla sekä tämän oppaan sivulla 5.

Hakusanan kirjoittamisen jälkeen paina näppäimistöltä Enter tai sivulta **Näytä**. Kun tulostat sivun, saat vinkkejä kuvasarjan näyttämiseen ja käyttämiseen. Kuviin kerätään monenlaista aineistoa: tietoja kuvan kohteista, sopivia sanontoja, kaskuja, arvoituksia, tarinoita, lasten tokaisuja, runoja ym. Tekstejä ei siten ole tarkoitettu luettavaksi kokonaan samassa tilaisuudessa. Poimi tilanteeseen ja katsojille sopivat kohdat.

6. Valmiit kuvasarjat

Vahvike sisältää kuvasarjoja, joiden otsikot löytyvät kunkin sarjan jokaisen kuvan kuvatekstistä. Toistaiseksi sarjat saa yhtenäisinä näkyviin vain kirjoittamalla sarjan nimen kuvapankin ensimmäisen sivun Haku-kohtaan.

Valmiita sarjoja Vahvikkeessa on

1. Arjen esineitä vuosien takaa
2. Kahvimuseon aarteita
3. Apteekkimuseon aarteita
4. Helsinki-kuvia
5. Kuvia kaikille
6. Suomi syö (ruislimpun leipomisesta)

7. Oman kuvasarjan kokoaminen

Voit näyttää mitkä tahansa kuvat kuvasarjana. Merkitse haluamasi kuvat klikkaamalla merkit kuvien alapuolella oleviin pieniin ruutuihin. Voit valita kaikista kuvista eli selata kokoelmaa alusta loppuun. Klikkaa sitten **Näytä valitut kuvat**.

Avaa ensimmäinen kuva klikkaamalla sitä. Voit edetä kuvasarjassa eteen- ja taaksepäin joko klikkaamalla kuvan alareunassa olevia nuolia tai painamalla näppäimistön nuolinäppäimiä. Kuvien lukumäärä sekä monesko kuva tässä sarjassa suurennettu kuva on, näkyy kuvan vasemmassa alanurkassa. Kun et enää tarvitse kyseistä kokoelmaa tai haluat koota uuden sarjan, klikkaa painiketta **Poista valinnat**.

Avaa

Avaa

Avaa

Avaa

Valitse haluamasi kuvat rastittamalla

Näytä valitut kuvat

Poista valinnat

Voit rakentaa kuvasarjoja myös valitsemalla ensin jonkin valmiin kuva-aiheen (vihreät tekstit) tai jonkin edellä mainituista kuvasarjoista ja sen jälkeen merkitsemällä kuvien oransseja pikkuruutuja klikkailemalla haluamasi kokonaisuuden. Paina sitten painiketta **Näytä valitut kuvat**.

Mikäli haluat näyttää kuvia yhtenäisenä kuvasarjana eri järjestyksessä kuin ne ovat Vahvikkeessa, joudut kopioimaan kuvat tietokoneelle ja numeroimaan haluamaasi järjestyksen tai siirtämään johonkin kuvienkatseluohjelmaan, jossa järjestystä voi muuttaa.

Samoin, jos haluat lisätä väliin omia kuvia tai kuvia toisista kuvapankeista kuten

Papunetista, Pixabaysta, Finnasta, Flickristä, Pexelsistä tai Unplashista.

8. Oman kuvasarjan tekstit

Toistaiseksi joudut kopioimaan vapaavalintaisen sarjan tekstit tekstiedostoon. Siihen kannattaa liittää sopivat kohdat myös teksteissä esiintyvien linkkien sisällöistä. Control-näppäintä ja p-kirjainta yhtä aikaa painamalla voit tulostaa talteen minkä tahansa nettisivun. (Esim. kuvapankin sellaisen sivun, jolla ei ole tulostuspainikkeita, mutta haluat muistilapuksesi vaikka pikkukuvia sisältävän sivun.) Mikäli haluat ruudulle yhtä aikaa näkyviin tiettyyn aihepiiriin kuuluvien kuvien tekstit, sinun täytyy ensin valita **Kuvat teksteineen** ja sitten kirjoittaa hakukenttään haluamasi aihe/luokka.

9. Kuvien käyttöideoita

Kuvat tulosteina

Muistoja, keskustelua tai positiivisia tunteita herättäviä kuvia kannattaa tulostaa ja tarvittaessa mattalaminoida. *Arjen esineitä vuosien takaa* -kuvat ovat laminoituna korttipakkana (60 kpl) myynnissä Vanhustyön keskusliitossa. Samoin *Muistoissamme 50-luku* on laminoituna korttipakkana (50 kpl) myynnissä Vanhustyön keskusliitossa.

Palapelit

Laminoituja kuvia voi leikata palapeleiksi. Ne sopivat myös ikäpolvien yhteiseen toimintaan ja esimerkiksi hoitokotien ja päiväkotien yhteisiin tapaamisiin, joissa vanhuksille tarjoutuu hyviä tilaisuuksia kertoa kuvista oman elämäntarinansa ja elämäkokemuksensa näkökulmasta. Ohuita palasia on helpompi poimia pehmeältä alustalta (vanupeitto tms.) kuin kovalta pöydältä.

Tulostetun kuvan voi liimata pahville tai solumuoville. Vesiliukoinen liima levitetään aina tulosteelle ja odotetaan ihan pieni hetki, että paperi vettyy ja venyy ennen alustaan painamista. Näin paperi kuivuuessaan supistuu ja siliää.

Aiheiden mukaiset kuvasarjat

Valitse kuva-aiheista ryhmää kiinnostava alue. Tulosta kuvien tekstit. Näytä kuvat digitaalisena tai (ja) paperisena. Samassa tilanteessa voi käyttää sekä seinälle heijastettuja kuvia että kortteja. Heijasta esimerkiksi jotakin aikakautta kuvaava näkymä seinälle ja jaa ryhmälle kortteja tai paperitulosteita saman aikakauden esineistä. Anna keskustelulle riittävästi aikaa. Yhdestäkin kuvasta voi kehkeytyä pitkä keskustelu. Jos teet keskustelun aikana muistiinpanoja, voit täydentää tallentamiasi kuvatekstejä vastaisen varalle.

Näytöllä olevaa kuvaa voi suurentaa painamalla Control-näppäimen pohjaan ja pyörittämällä hiiren rullaa, mikäli siinä sellainen on. Näin saa esille kuvan yksityiskohtia tarkemmin.

Tulostetut kuvat voi pujottaa muovitaskuihin ja koota kansioksi. Kansion katselu onnistuu monenlaisissa tilanteissa eikä se huku niin helposti kuin irralliset kuvat. Huomaa valaistus katselutilanteissa. Kiiltävä muovi on häiritsevää terveysilmäisellekin. Mattalaminoidut kuvat voidaan rei'ittää yhdestä nurkasta ja pyörittää siihen avainrenkaan. Näin kuvat pysyvät halutussa järjestyksessä ja yhtenäisenä pakettina. Laminoidun kuvanipun voi myös viedä painofirmaan, joka rei'ittää kuvista yhden sivun ja yhdistää nipun spiraalikierteellä. Näin nipusta tulee kestävä kirja, jonka voi avata mistä kohdasta vaan.

Vie haluamasi kuvat kuvankäsittelyohjelmaan ja tekstitä ne joko aiheen mukaisilla asiateksteillä, sananlaskuilla, vitseillä tai keräämilläsi elämäntarinan palasilla. Saman voi tehdä tekstinkäsittelyohjelmilla tai PowerPointin kaltaisilla ohjelmilla.

Taulut

Hanki tai tee kehys, johon kuvan voi pujottaa ylhäältä tai sivulta. Tulosta kuvapankista vuodenaikaan sopiva tai muuten mieluinen kuva ja pujota paikoilleen. Vaihtelee kuvia silloin tällöin tai vuodenajan mukaan. Kokoa muutamasta taulusta seinälle ryhmä. Kuviin voi lisätä aiheen mukaista asiatekstiä, sananlaskuja, vitsejä tai elämäntarinoiden palasia. Kuvien ja tekstien valinta voidaan tehdä pienessä ryhmässä.

Kuvia tunteiden ja mielialojen käsittelyyn

Ryhmässä voidaan yhdessä etsiä sananlaskuihin sopivia kuvia tai esimerkiksi tunteita kuvastavia kuvia: ilo, onni, rakkaus, suru, hellyys, välittäminen, välinpitämättömyys, suuttumus, pelko, epävarmuus, ahdistus, tuska, häpeä, inho, viha, levollisuus, turvattomuus, kaipaus, ikävä...

Kun kädessä on kuva tai esine, omista mielipiteistä, tunteista ja kokemuksista on helpompi puhua kuin tyhjin käsin.

Kuvavirikettä

Käytöstä poistetun tietokoneen voi valjastaa pelkkään kuvien katseluun käyttämällä hyväksi **näytönsäästäjän Omat kuvat** -asetusta. Tallenna tietokoneen Kuvat-kansioon mieleisiä kuvia katsojien elämään liittyvistä aiheista: harrastuksista, lempieläimistä, maisemista tai muusta mieluisasta. Kuvia voi myös kuvankäsittelyohjelmilla (PowerPointilla tai Wordilläkin) tekstittää, mikä auttaa etenkin muistisairaiden kohdalla tunnistamista ja muistamista. Hoitokodissa kuvat auttavat hoitajaa keskustelun virittämisessä.

Valitse näytönsäästäjän asetuksista mahdollisimman pieni aika kuvien ilmaantumisen alkamiseen. Jos asetukset sallivat, valitse tapa, miten kuvat ruutuun ilmestyvät. Päätä kuville sopiva minimikoko. Kun kuvat liikkuvat ruudulla ja ovat välillä vain

osittain näkyvässä, minimikoko on hyvä olla vähintään 80% - paitsi jos halutaan nimenomaan arvuutella kuvista, mitä niissä on. Kun tietokoneen aukaisee, kuvaesitys alkaa hetken päästä itsestään. Tämä on helppo ja halpa tapa laajentaa asuinyhteisön keskusteluaiheita ja stimuloida vuorovaikutusta.

Koneeseen voi myös tallentaa muutaman erinimisen kansion, joiden sisältämiä kuvia vaihdellaan *Omat kuvat* -kansioon. Vahvikkeen kuvien joukkoon voi laittaa muita kuvia (muista kuvapankeista, hoitokodin tapahtumakuvia, katsojien omia kuvia). Jos käytetään seinälle ripustettavaa litteää näyttöä, saadaan elävä, keskustelua herättävä taulu.

Kuvien katselu televisiosta

Nykyaikaisen television sisällä on tietokone, joten sen saa kytkettyä internetiin. Se tarkoittaa, että Vahvikkeen saa näkymään televisiossa ja kuvapankin kuvia voi selata television ruudulla. Markkinoilla on tähän tarkoitukseen sopivia helppokäyttöisiäkin ohjaimia.

Täppäri toipilaalle

Täppäri eli tabletille on myynnissä monenlaisia telineitä, joilla sen saa kiinni pöydän reunaan tai sängyn laitaan. Kuvia on silloin helppo selata kosketusnäyttöille tarkoitetulla kumipäisellä kynällä. Mieleisistä kuvista voi koota myös videon, jolloin kuvia voi katsella täppäriin koskemattakin.

On olemassa telineitä, joihin täppäriin voi lukita niin, että sitä ei pääse kuljettelemaan kuin siitä huolta pitävä henkilö.

Hakusanoja nettihakuun: tablettiteline, tabletti lattiateline, tabletti pöytäeline,

10. Käyttöoikeudet

Vahvikkeen kuvat ja niiden tekstit ovat vapaasti käytettävissä iäkkäiden ihmisten ja vanhusten viriketoiminnan sekä erilaisen ryhmätoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä näiden aiheiden opettamiseen ja tutkimiseen.

Kaikkia Vahvikkeen kuvia ja sisältöjä koskee Suomessa

CC0 Pixabay
Luokka: lapsi
isä
uni

Kuvan lähde

voimassa oleva tekijänoikeuslaki.

Kuvatekstien yhteydessä on maininta oikeuksien tasosta. Sivusto sisältää täysin vapaita kuvia sekä cc- tai ©-merkittyjä. Kuvien tekijänoikeustiedot saa esiin pikkukuvien alla olevaa Avaa-sanaa tai tekstit sisältävästä kuvalistasta kuvan otsikkoa klikkaamalla. Pixabayn kuvia voi käyttää vapaasti. CC-lisensseistä tarkemmin <https://creativecommons.fi/lisenssit/>.

Kopioidessasi Vahvikkeen kuvia mainitse aina lähde. Kuvia ja tekstejä voi tulostaa myös kansioon hoitajien ja ohjaajien yhteiseen käyttöön. Vahvike ei ole hyödynnettävissä kaupallisesti (koskee aineiston levitystä, julkaisua, kopiointia, yleisön saataville saattamista). Vahvikkeesta tai sen osasta ei saa muodostaa uutta palvelua.

Vanhustyön keskusliitto on yleishyödyllinen yhdistys ja saanut kuville luvan käyttää niitä Vahvikkeessa kuvattuun aineistopankin tarkoitukseen. Muuhun käyttöön kuvia voi kysyä oikeudenomistajilta suoraan.

Valokuvat

Sastamala Visual Oy (Studio 86), Emilia Nieminen, Kirsi Alastalo, Outi Mäki, Valokuvataiteen museo, Helsingin kaupunginmuseo, Finna, Pixabay.

Osallistu kuvapankin kehittämiseen

Vahvikkeen rakennetta kehitetään sen kasvaessa ja siihen lisätään vähitellen uusia ominaisuuksia. Kun huomaat parannusehdotuksia tai jokin toiminto on mielestäsi vaikea käyttää, laita postia Vahvikkeen alalaidassa olevan **Ota yhteyttä** -linkin kautta. Ehdota myös uusia kuva-aiheita ja -sarjoja.

